

Những chỗ khó khăn trong
khoa hình triết thường hay
gọi là nhân nhân đạo

Tập 9

VAI SỰ NHÂN XÉT

Hòa bình – Thịnh vượng
Đạt được những vị
đắc đạo
thành chánh quả
trong
4 dãy hành tinh

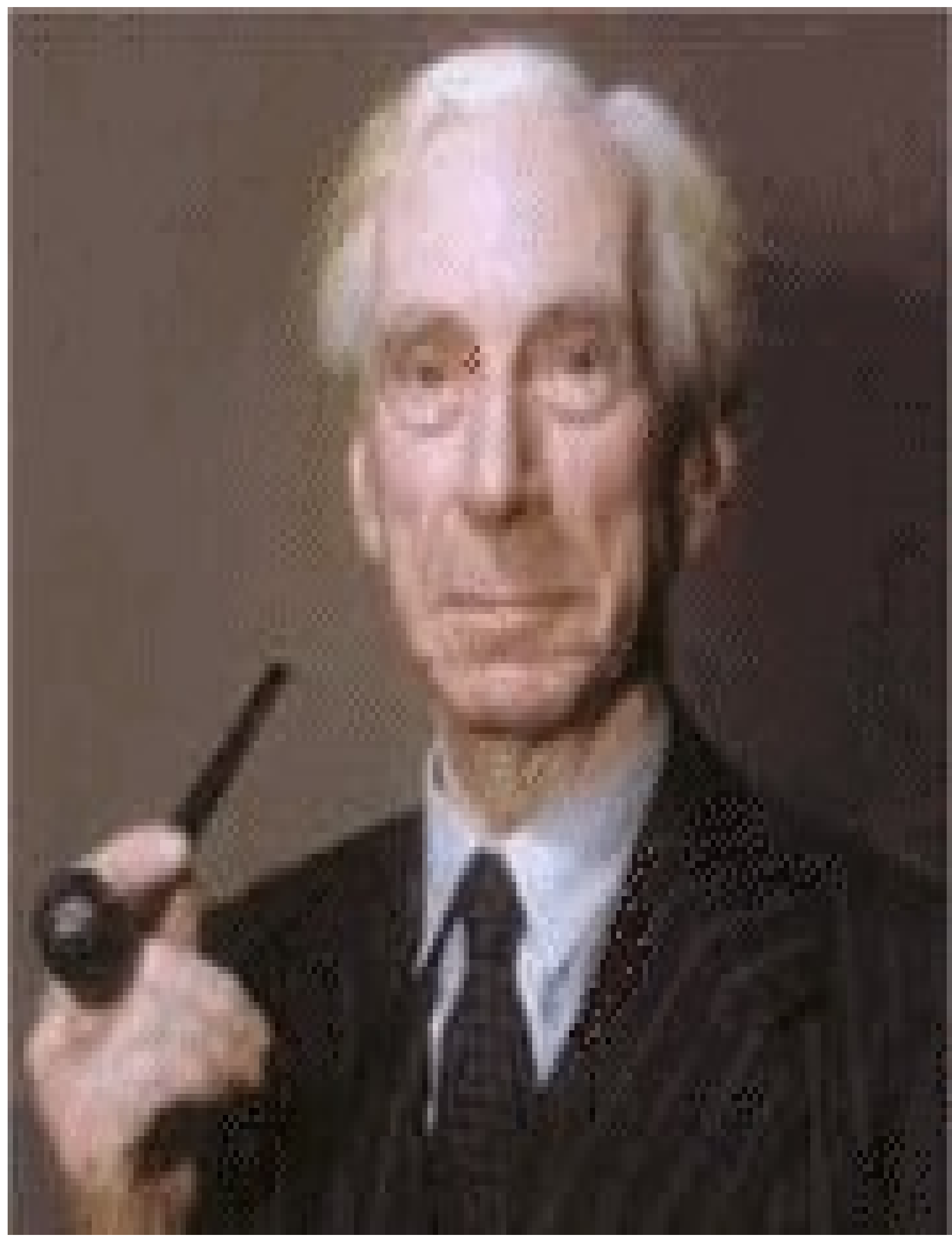

Table of Contents

[Cơn ác mộng của nhà thần học](#)

[Lời Người Dịch](#)

[Cơn ác mộng của nhà thần học](#)

[Chú thích:](#)

Chia sẻ ebook : <http://downloadsachmienphi.com/>

Tham gia cộng đồng chia sẻ sách : Fanpage : <https://www.facebook.com/downloadsachfree>

Cộng đồng Google : <http://bit.ly/downloadsach>

Bertrand Russell

Cơn ác mộng của nhà thần học

Lê Dọn Bàn dịch từ Bertrand Russell: The Theologian's Nightmare

08 tháng 8 năm 2010

Lời Người Dịch

Sự kiện Bertrand Russell được trao giải Nobel về văn chương (1954) thường được nhắc nhở, và nay thành phổ thông mỗi khi có dịp nhắc về ông, nhưng ông không là một nhà văn, thơ theo nghĩa chuyên nghiệp, như phần đông những người nhận giải này, mặc dù ông cũng không phải là trường hợp ngoại lệ, có những người khác trước và sau ông như Henri Bergson (1927), Albert Camus (1957), Jean-Paul Sartre (1964) đều là những triết gia lỗi lạc của thế kỷ qua.

The Theologian's Nightmare là một truyện rất ngắn của Bertrand Russell, tôi chọn dịch cho những ai tò mò nếu muốn biết Russell viết “văn” ra sao. Đọc chưa xong, chúng ta đã dễ dàng thấy ngay; ông viết như một triết gia, và khoa học gia. Dĩ nhiên, và hơn nữa vẫn là một triết gia vô thần quen thuộc. Tôi kể ba điều này ngược dòng thời gian, ông là một người vô thần trước khi vào Cambridge, ở đây, trước học toán, sau mới sang triết lý. Ông nổi danh và có một địa vị và ảnh hưởng hết sức sâu rộng trong tư tưởng và triết học ở thế kỷ qua, đến nay vẫn chưa ai vượt qua: đem toán học vào giải quyết những vấn đề triết học. Qua nỗ lực đó thành nhà luận lý nổi tiếng nhất trong thời đại của mình, và qua tham vọng đó, thành người tiên phong khai sáng trường phái triết học mới – triết học phân tích. Nhưng như ông nói về Plato “Đã từng luôn luôn là đúng để ca ngợi Plato, nhưng không hiểu ông. Đây là số phận chung của những con người vĩ đại”. Tôi dừng ở đây, biết mình vừa phạm vào một lỗi lầm, ca ngợi Russell về những nội dung mà mình còn không có khả năng hiểu trọn. Nội dung mà tôi hiểu về ông, như rất nhiều người khắp thế giới hiểu và ngưỡng phục ông, là quan điểm của ông về tôn giáo, những phê phán nền tảng của ông với tôn giáo độc thần tại châu Âu, đặc biệt là đạo Kitô, và tổ chức những hội nhà thờ của nó.

Thế nên, mặc dù chọn dịch bài văn này để giới thiệu một khía cạnh khác của Russell, tôi cũng không sao tránh khỏi không trở lại những nội dung đã quen thuộc với những độc giả phổ thông của ông: phê phán đạo Kitô. Ở đây, một lần nữa, chúng ta lại gặp một Russell hóm hỉnh điều cợt những giáo điều Kitô về Gót và con người. Đáng thương thay giấc mơ trẻ thơ Thiên đàng, quan điểm ấu trĩ về vũ trụ, và thái độ ngờ nghệch đến lỗi bịch khi tin gần cứu cánh của cả hai, con người và vũ trụ của nó, vào một huyền tưởng Gót.

Một chuyện có thể gọi hiếm hoi và thú vị, cũng có thể đọc cho vui, và cũng để nhắc nhở rằng quanh chúng ta không phải là không có rất đông đảo những người chứng chắc vẫn tin như nhà thần học trước khi lên đến cửa thiên đàng.

Dĩ nhiên là không có cửa thiên đàng, và dĩ nhiên là không có nhà thần học nào được sáng dạ và có cơ hội tỉnh ngộ như tiến sĩ Thaddeus, nhưng đây là một truyện ngắn, chúng ta biết các nhà phê bình văn học gọi những chi tiết đó là hư cấu. Tôi trộm đoán Russell, ông giả định như vậy, như chúng ta có dịp học ở những năm đầu trung học. Đó là muốn chứng minh một điều gì là sai, hãy cứ giả định là nó đúng trước đã, sau đó dùng lý luận hợp lý, đưa nó đến những hệ quả vô lý, để kết luận điều giả định là sai, không đúng. Trong lôgic gọi là *eductio ad absurdum*.

Một khi đã đưa cánh cửa thiên đàng đến *ad absurdum*, thì không có Gót nào ở sau, mà hẳn nhiên cũng không có con Gót nào từ chốn không-có ấy xuống trần gian thực-có này của chúng ta, vị này khẳng khẳng tuyên bố chỉ có duy nhất một lối qua “khung cửa hẹp” là tin vào ông, lẽ ra nhân loại đã phải sớm nghi ngờ, vì cũng giống như thái độ của một người bán hàng, khẳng khẳng chỉ có món hàng của mình là tốt nhất, là duy nhất, và chỉ có thể mua được qua mình. Nếu thế, chắc đã không có những hội nhà thờ sau đó hoành hành, trồng mê tín đặc dày, gây thảm họa khôn kể, gieo tai ương vô vàn, tạo ác độc không đủ lời để viết, xuống đám nhân loại quần quai đáng thương, vốn đã chưa bao giờ từng thiếu khốn khổ, kể từ hai nghìn năm trước vẫn kể

đó.

Tôi kể như thế xem ra có phần thừa thãi nhưng cốt để biện minh cho tuyên bố của tôi ở trên – tôi khá hiểu Bertrand Russell về những quan điểm và phê bình tôn giáo của ông với đạo Kitô. Giản dị vì chúng rất hiển nhiên, nên rất dễ hiểu, và ngày càng có đầy rẫy những chứng cứ khoa học quanh chúng ta, chưa kể đến những chứng cứ của lịch sử, và trong thời sự đương xảy ra trên khắp thế giới, và dĩ nhiên cả ở ViệtNam.

Và câu chuyện này chứng minh sự hiển nhiên dễ hiểu đó.

Người dịch Lê Dọn Bàn

Cơn ác mộng của nhà thần học

Nhà tiến sĩ thần học nổi tiếng Thaddeus, mơ rằng ông đã chết và tiếp tục hành trình của mình hướng tới thiên đàng. Những nghiên cứu của ông đã chuẩn bị cho ông và ông đã không gặp khó khăn trong việc tìm đường. Ông gõ cửa thiên đường, và được tiếp nhận với sự tra soát chặt chẽ hơn mức ông dự đoán.

“Tôi yêu cầu được vào cửa”, ông nói, “bởi vì tôi đã là một người tốt, và đã dâng hiến trọn đời tôi cho sự vinh danh của Gót”.

-“Con người?”, người gác cổng nói - “là cái-chi rứa? và làm thế nào một sinh vật buồn cười như bạn đây lại làm được bất cứ điều gì để quảng bá sự vinh hiển của Gót?”.

Tiến sĩ Thaddeus kinh ngạc.

“Ông chắc chắn không thể không biết gì đến con người. Ông phải là có ý thức rằng con người là công trình sáng tạo tối thượng của đấng Tạo Hóa”.

“Về chuyện đó”, người gác cổng cho biết, “Tôi xin lỗi đã làm thương tổn những cảm xúc của bạn, nhưng những gì bạn đang nói với tôi là tin lạ với tôi. Tôi ngờ rằng liệu như có được bất cứ ai ở đây đã từng bao giờ nghe nói về cái-điều này mà bạn gọi là “con người”. Tuy nhiên, vì bạn có vẻ đau đớn khổ sở quá, bạn sẽ có cơ hội nói chuyện với vị thủ thư của chúng tôi”.

Nhà thủ thư viện, một sinh vật hình khối cầu [1] có một nghìn con mắt và một cái miệng, uốn cong một vài con mắt của mình, cúi nhìn xuống tiến sĩ Thaddeus.

“Cái ni là cái chi rứa hỉ?” ông hỏi người gác cổng.

“Cái-ni”, người gác cổng trả lời, “nói rằng nó là một thành viên của một loài gọi là ‘con người’, vốn sống ở một nơi gọi là ‘Trái Đất’. Nó có một vài khái niệm kỳ quặc là Tạo Hóa có dành một sự quan tâm đặc biệt đến nơi này và loài vật này. Tôi nghĩ có lẽ ông có thể soi sáng cho nó”.

“Vâng”, người thủ thư tử tế nói với nhà thần học”, có lẽ bạn có thể bảo cho tôi cái chỗ bạn gọi là ‘Trái Đất’ là ở chỗ mô”.

“Ồ”, nhà thần học cho biết, “nó là một phần của Thái Dương hệ”.

“Và Thái Dương hệ cái chi rứa hỉ?”, nhà thủ thư đã hỏi.

“Ồ”, nhà thần học có phần nào lúng túng, “lĩnh vực chuyên môn của tôi là Kiến thức Thần linh [2], nhưng câu hỏi mà ông đang hỏi thuộc về kiến thức phàm tục. Tuy nhiên, tôi đã học được khá đủ từ những bạn bè của tôi trong ngành thiên văn để có thể cho ông biết rằng các hệ Thái Dương là một phần của dải Ngân hà”.

“Và dải Ngân hà cái chi rứa hỉ?” nhà thủ thư đã yêu cầu.

“Ồ, dải Ngân hà là một trong những Thiên hà, trong đó, người ta bảo tôi, có một vài trăm triệu”.

“Tốt, tốt...”, nhà thủ thư nói, “bạn khó mà có thể mong đợi tôi nhớ ra được một trong số rất nhiều như rứa. Nhưng tôi có nhớ trước đây đã nghe đến từ ‘thiên hà’. Thiết ra là tôi tin rằng một trong những nhà thủ thư của chúng tôi chuyên ngành về thiên hà. Hãy để chúng tôi gọi ông ấy đến đây, và xem liệu ông ta có thể giúp đỡ gì chẳng”.

Sau một lúc không quá lâu dài gì, nhà phụ-thủ-thư chuyên về thiên hà xuất hiện. Trong hình

đang, ông là một hình khối mười hai mặt. Hiển nhiên rằng có một thời, mặt của ông tươi sáng, nhưng bụi của các kệ sách đã biến ông thành tối mờ và dày đục. Nhà thủ thư giải thích với ông này rằng Tiến sĩ Thaddeus, trong nỗ lực giải thích gốc gác của mình, đã đề cập đến các thiên hà, và hy vọng rằng tin tức này có thể lấy được từ phần thiên hà của thư viện.

“Vâng”, nhà phụ-thủ-thư nói, “Tôi giả định rằng với thời gian nó có thể trở thành có thể có được, nhưng có đến hàng trăm triệu những thiên hà, và mỗi một chúng có một quyển sách cho riêng nó, phải mất một thời gian để tìm ra được bất kỳ một quyển cụ thể nào. Cái-chi là cái mà cái đồng phân tử kỳ cục này muốn đây hỉ?”.

“Nó là thiên hà mang tên ‘dải Ngân hà’”, Tiến sĩ Thaddeus ấp úng trả lời. “Được rồi”, nhà phụ-thủ-thư cho biết, “Để xem, tôi có thể sẽ tìm thấy nó, nếu được”.

Khoảng ba tuần sau đó, ông trở lại, giải thích rằng bản liệt kê index có hiệu năng hết sức phi thường của thư viện, trong phần thiên hà của thư viện, đã cho phép ông ta định vị trí thiên hà (đương tìm kiếm) như là QX 321,762.

“Chúng tôi đã xử dụng”. ông nói, “tất cả các năm ngàn nhân viên trong phần thiên hà vào việc tìm kiếm này. Có lẽ bạn muốn gặp người thư ký là người đặc biệt có quan tâm với thiên hà trong câu hỏi?” [3] người thư ký được cho gọi đến, và quay ra là một khối tám mặt, mỗi mặt có một mắt và một miệng. Ông đã rất ngạc nhiên và sững sờ thấy mình trong một khu vực lộng lẫy tráng lệ như vậy, xa với với chốn không dương, chẳng âm, u-u minh-minh ‘limbo’ mờ tối của những kệ sách của mình.

Lấy bình tĩnh, ông hỏi, có phần rụt rè, “Điều chi mà bạn muốn biết về thiên hà của tôi?”

Tiến sĩ Thaddeus lên tiếng: “Những gì tôi muốn là để biết về hệ Thái dương, một tập hợp của những thiên thể quay xung quanh một ngôi sao trong thiên hà của bạn. Ngôi sao mà chúng xoay quanh được gọi là ‘Mặt trời’”.

“Hum...um”, người thủ thư của phần thiên hà nói, “Tìm cho thấy đúng một thiên hà cũng đã đủ khó khăn, nhưng tìm cho thấy đúng một ngôi sao trong thiên hà thì lại khó khăn hơn không biết đâu là cùng. Tôi biết rằng có khoảng ba trăm tỷ ngôi sao trong thiên hà, nhưng bản thân mình, tôi không có kiến thức, để có thể phân biệt một ngôi sao này với một ngôi sao khác trong số chúng. Tôi tin rằng, tuy nhiên, đã có một lần, phòng quản lý hành chính đã đòi hỏi một danh sách liệt kê toàn thể ba trăm tỷ ngôi sao, và nó vẫn còn được lưu giữ trong tầng hầm. Nếu bạn nghĩ rằng nó đáng bỏ công tìm, tôi sẽ yêu cầu lao động đặc biệt từ Nơi-Khác [4] để lùng kiếm ngôi sao riêng biệt này”.

Rồi được đồng ý rằng, bởi vì đã có câu hỏi này, và bởi vì Tiến sĩ Thaddeus rõ ràng là đau khổ tuyệt vọng, hành động này có thể là đường lối khôn ngoan nhất..

Rất nhiều năm sau, một khối bốn mặt rất mệt mỏi và chán nản, tự trình diện trước nhà thủ thư về thiên hà.

“Tôi có đây”, ông nói, “cuối cùng đã phát hiện ra ngôi sao vốn liên quan đến yêu cầu cụ thể nay đã thực hiện được, nhưng tôi khá là hoàn toàn thất vọng không thể nào tưởng tượng được tại sao ngôi sao này đã dấy lên thành bất cứ quan tâm đặc biệt nào. Nó gần giống như một số rất nhiều những ngôi sao khác trong cùng một thiên hà. Nó có kích thước và nhiệt độ trung bình, và được bao quanh bởi rất nhiều những vật thể nhỏ gọi là ‘các hành tinh’. Sau dăm phút điều tra, tôi phát hiện ra rằng, ít nhất trong một số, các hành tinh này có ký sinh trùng, và tôi nghĩ rằng cái-con-gì này, mà nó đã thực hiện những thăm dò hỏi han, ắt phải là một trong số chúng”.

Đến thời điểm này, Tiến sĩ Thaddeus trào ra một than thở thảm thiết và bất bình: “Tại sao, ôi tại sao, Đấng Tạo Hóa đã che giấu chúng tôi – đám dân khốn khổ khốn nạn nghèo hèn của Trái

đất, rằng đã không phải chúng tôi là những người đã dục đã nhắc nhở Ngài tạo ra thiên đàng? Trong suốt cuộc đời dài của tôi, Tôi đã phục vụ Ngài siêng năng miễn cưỡng, tin rằng Ngài sẽ ghi nhận dịch vụ của tôi và ban thưởng cho tôi với Cực lạc vĩnh hằng. Và giờ đây, xem dường như là Ngài đã không hề biết rằng tôi đã từng tồn tại. Bạn nói với tôi rằng tôi là một vi động vật cực nhỏ bé, trên một vật thể li ti tí hon, đang xoay tròn quanh một thành viên không đáng kể gì của một sưu tập gồm một trong hàng ba trăm tỷ ngôi sao, mà nó cũng chỉ là một trong nhiều triệu bộ sưu tập như thế đó. Tôi không thể chịu nổi điều đó, và không còn có thể tôn thờ Đấng Tạo Hóa của tôi nữa” [5].

“Rất tốt”, người gác cổng nói, “vậy bạn có thể đi đến Nơi-Khác”.

Đến đây, nhà thần học tỉnh giấc. “Sức mạnh của quỷ Satan trên trí tưởng tượng trong lúc ngủ của chúng ta là đáng sợ thật”, ông thì thầm.

Bertrand Russell

Lê Dọn Bàn tạm dịch- bản nháp thứ nhất

(Aug/2010)

<http://chuyendaudau.blogspot.com/>

<http://chuyendaudau.wordpress.com>

SH: thiên hà Andromeda (trái), thiên hà NGC2997 (phải) chỉ là một vài trong hàng trăm triệu những thiên hà trong vũ trụ

Chú thích:

[1] Russell khôi hài vì theo như trong Timaeus của Plato, những khối này là những dạng hình kết hợp “tối hảo” mà Gót đã dùng tạo dựng vũ trụ, xem thêm [Chương 17. Thuyết nguồn gốc vũ trụ của Plato](#) trong Bertrand Russell- Lịch sử Triết học phương Tây, bản dịch LêDọnBàn.

[2] Ngành học về bản chất của God và những tín điều tôn giáo – thường là của đạo Kitô (Greek: theos = gót).

Các môn học lý thuyết có nội dung liên quan có thể kể sau: Biblical Languages, History & Archaeology, Biblical Criticism, OT & NT Studies, Hermeneutics, Biblical Theology, Systematic Theology, Historical Theology, Practical Theology, Apologetics.

Và cũng có thể có những môn học thực hành sau: Systematic Theology Prolegomena: các vấn đề nền tảng, Bibliology: nghiên cứu về Bible, Theology Proper: bản chất của God, Christology: nghiên cứu về Jesus Christ, Pneumatology: nghiên cứu về Holy Spirit, Angelology: nghiên cứu về thiên thần, Anthropology: nghiên cứu về nhân loại, Hamartology: nghiên cứu về tội lỗi, Soteriology: nghiên cứu về cứu chuộc, Ecclesiology: nghiên cứu về hội nhà thờ, Eschatology: nghiên cứu về linh hồn.

Tam bằng vào tên những môn học, chúng ta có thể có ý niệm những nhà thần học, có học vị “tiến sĩ”, đã “học” những gì.

[3] Xem ra thiên đàng chịu thiệt thòi, không có được các hệ thống máy computer. Không phải vì tác giả không biết nhưng trong bible tuyệt không có nói gì đến, dĩ nhiên, nhưng không tiên đoán gì về khoa học kỹ thuật cả.

[4] Nơi Khác (The Other Place) là chỗ cư ngụ của những quỷ thần (spirits). Theo truyền thuyết phương Tây, là chốn của ma quỷ, yêu ma, ma quái (demons).

Trong danh tác Nghìn lẻ một đêm – có rất nhiều chuyện về những demons.

[5] Những con số về vũ trụ trong câu chuyện chỉ có tính cách tượng trưng. Những con số vũ trụ luôn luôn tăng vì kiến thức của con người về vũ trụ ngày càng mở rộng.

Vũ trụ như chúng ta xem biết được, sau đây là một vài con số mới hơn, để so với thời Russell, nhưng không phải là mới nhất:

Trong vũ trụ chúng ta xem thấy được (the visible universe):

a. Số lượng superclusters = 10 million

b. Số lượng galaxy groups = 25 billion

c. Số lượng large galaxies = 350 billion

d. Số lượng dwarf galaxies = 7 trillion

e. Số lượng stars = 30 billion trillion (3×10^{22})

Và chiều dài của vũ trụ? Hiện nay ước đoán khoảng 156 billion năm-ánh-sáng (light-years)